

Tieto auttaa maaseutua menestymään

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Olli Lehtonen, FT, Talousmaantieteen dos,
Erikoistutkija, Luonnonvarakeskus
Tutkijatohtori, Itä-Suomen yliopisto

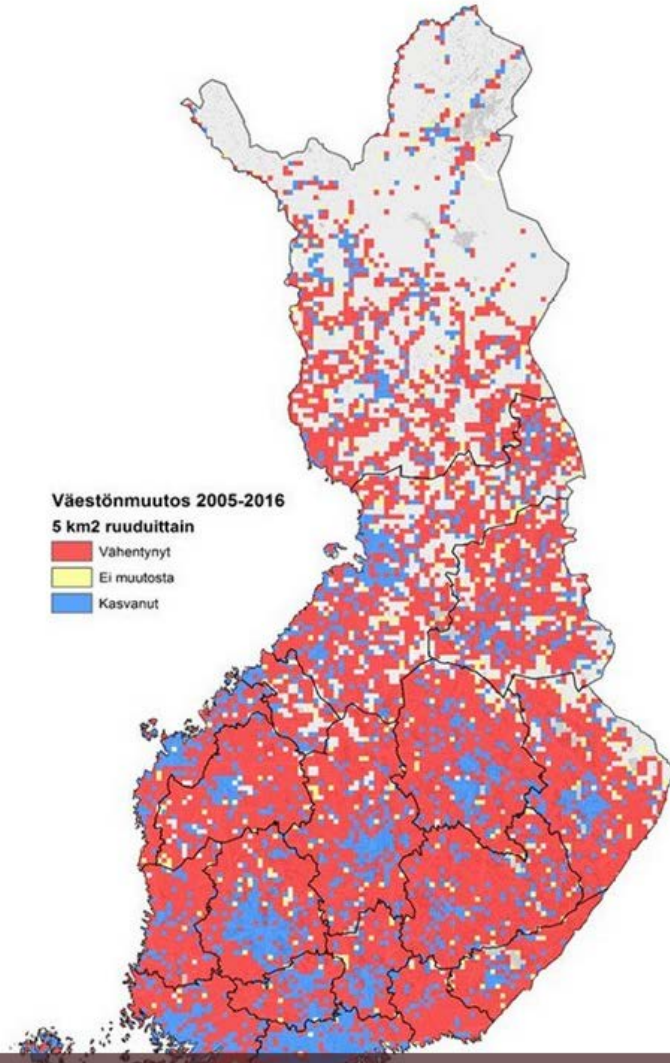

Puheenvuoron sisältö:

1. Ymmärretäänkö aluerakenteen kehitystä?
2. Kannattaako maaseutua tukea?
3. Voisiko jotakin korostaa enemmän?

1. Ymmärretäänkö aluerakenteen kehitystä?

Väestömuutos 5 x 5 km ruuduissa vuosina 2005-2016

Timo Aro @timoaro 18. kesäk. 2017

Väestömuutos 5x5 km ruuduissa 2005-2016. Kartassa kiteytyy mennyt, nykyinen ja tuleva aluekehitys #alueet #kunnat #sote #maakunta2019

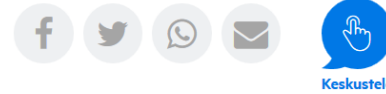
Lähde: Tilastokeskus, ruututietokanta
Taalukartta: MML - Esri Finland
Kartta: Timo Widdom 2017
Analyysi: Timo Aro 2017

Mielipide **Pääkirjoitus**

Maaseutu autioituu, eikä mennyttä suuruutta kannata haikailla

17.1.2018 03.00

Kaisa Ylhäinen

Siikaisten asukasluku on vähentynyt kahden viime vuosikymmenen aikana lähes kolmanneksella (SK 17.1.).

Aluetutkija Aro: Koko 2000-luvun jatkunut keskittymiskehitys on voimistumassa entisestään

Politiikka 25.04.2017
Jukka Koivula

Suurimmat kaupunkiseudut ovat vahvistuneet yhtä voimakkaasti hallituspohjasta riippumatta.

MARKKU VUORIKARI

UUTiset

Uutiset | Kotimaan uutiset

Katso pysäyttävä kartta - näin Suomi autioituu

10.06.2017 klo 9:08

Tilastokeskuksen kartta paljastaa, kuinka kasvukeskuksiin keskittyvä Suomi käy harvemmaksi ja autiommaksi.

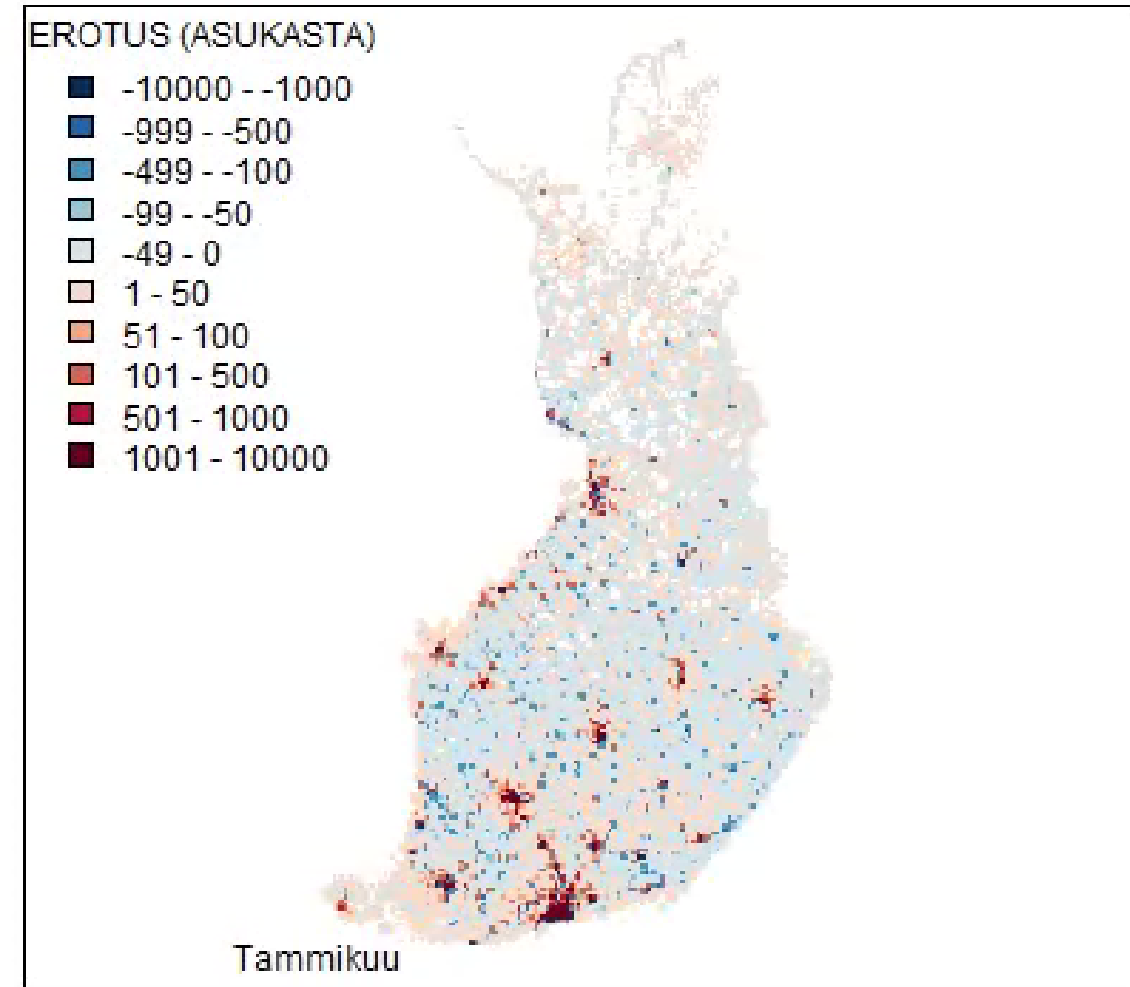
Maaseutu 30.3.12:04

Metropoli-Suomen takapiha hiljenee, kun kaupat luovuttavat ja bussivuorot harvenevat – ”Suomi tyhjenee aika pelottavaa vauhtia”

Keski-Suomi on Suomi pienoiskoossa. Pylkönmäkiä tulee lähivuosina lisää.

Monipaikkaisuus ja ihmisten liikkuminen haastaa perinteiset väestötilastot

- Tilastoitu väkiluku vähentyi väestötappio ruuduilla 230 657 henkilöä vuosien 2005 ja 2016 välillä (väestöruutuja $n = 7258$, 60 % väestöruuduista)
  - Kausiväestössä näillä alueilla vähentyminen oli vain 64 183 henkilöä
  - Kausiväestö lasketaan huomioimalla kesämökkien käyttäjät osaksi väestöruutujen väkilukua (ks. Adamiak ym. 2017)

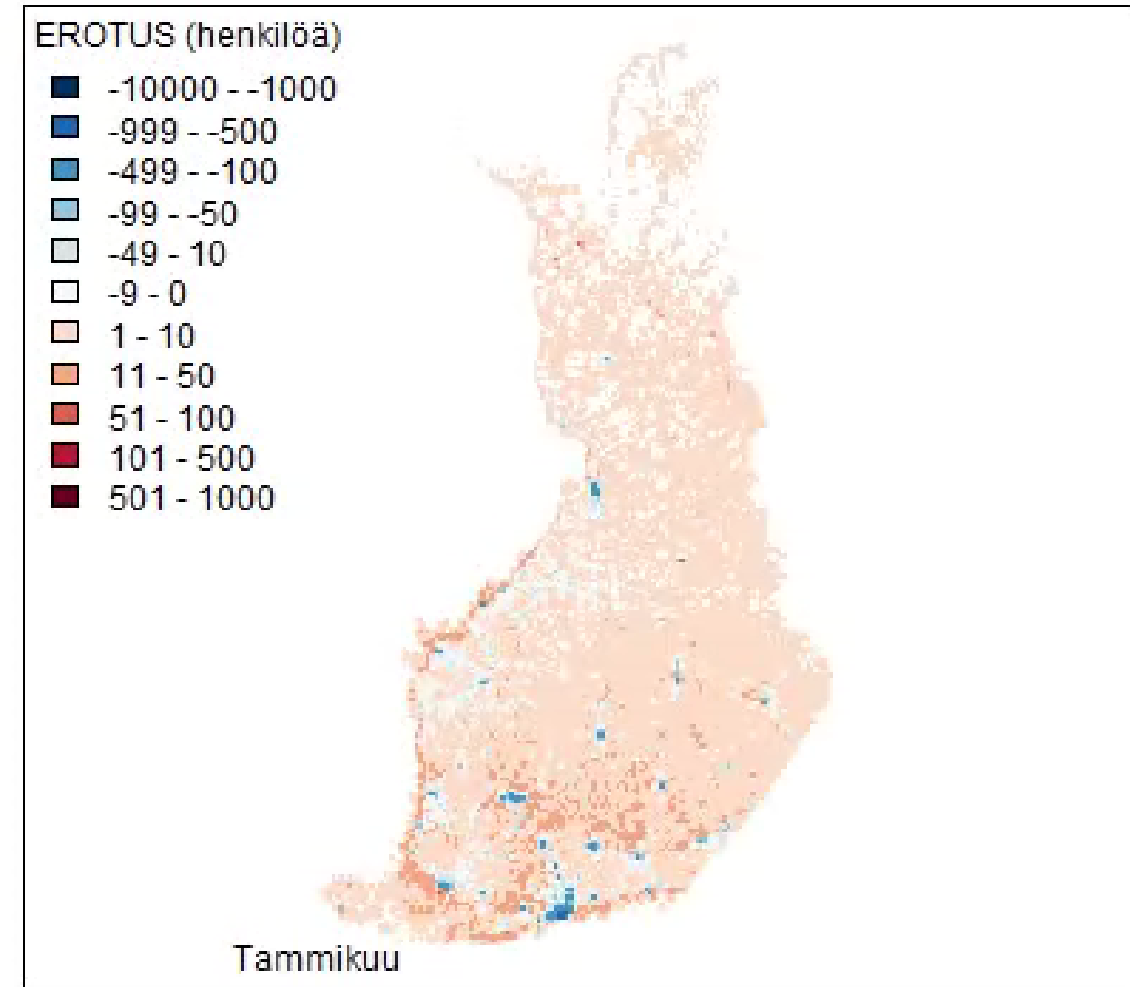
Lähde: Lehtonen ym. 2018.

Voidaan todeta, että tilastoitu väkiluku voi vääristää tilannekuvaa alueiden väkiluvusta ja sen kehityksestä!

Kuukausittainen vaihtelu yksittäisen vuoden sisällä suurta:

- Heinäkuussa kausiväestöä yhteensä 449 402 henkilöä
- Tammikuussa kausiväestöä yhteensä 42 197 henkilöä

Yleisesti kaupunkien väkiluku yliarvioidaan – maaseudun väkilukua aliarvioidaan!

Lähde: Lehtonen ym. 2018.

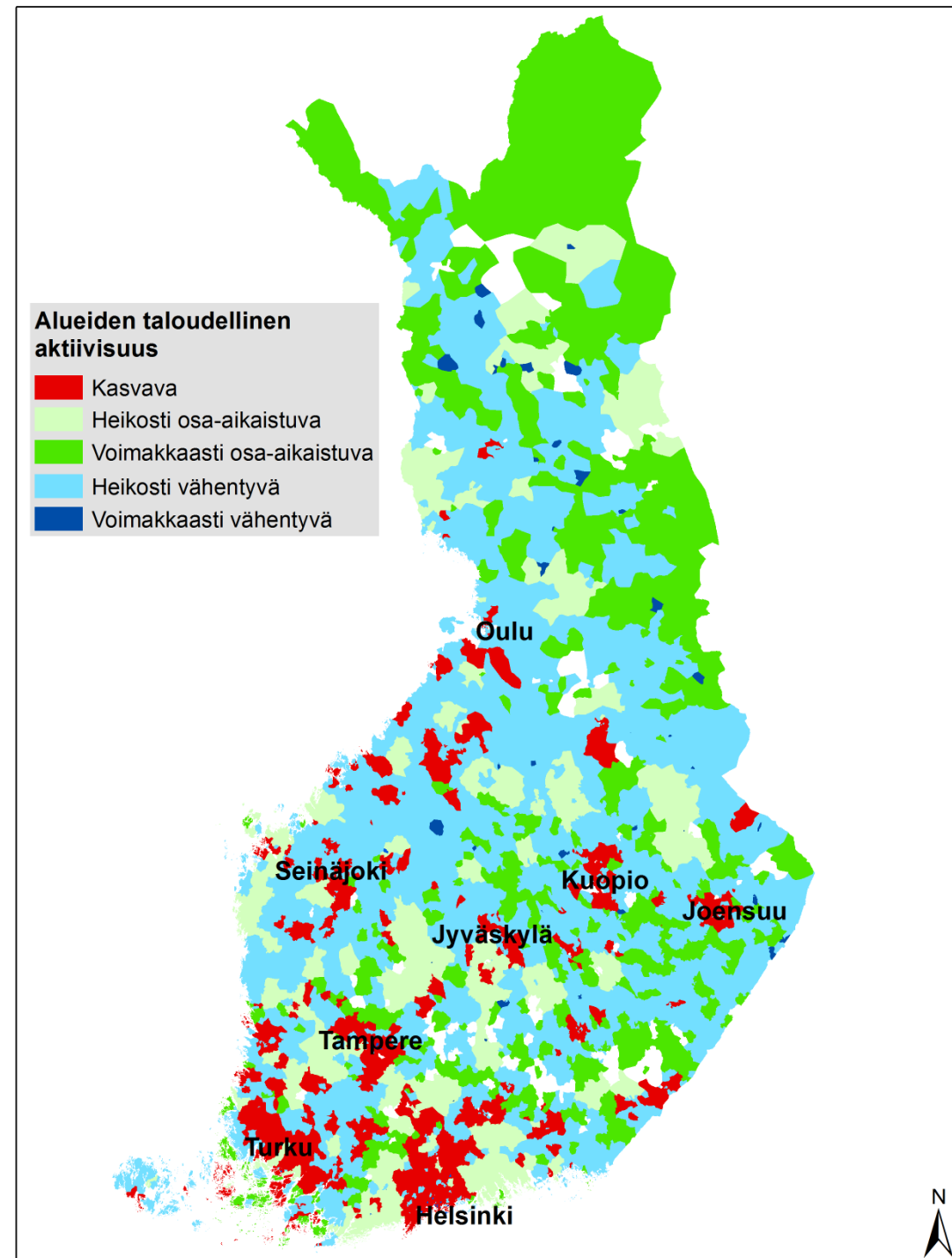
Aluerakenteen kehitys monitahoistuu

Aluerakenteen taloudellisen aktiivisuuden 3
pääryhmää:

1. **Vähentyvät alueet (43% postinumeroalueista – 29% väkiluvusta)**
2. **Osa-aikaistuvat alueet (32% postinumeroalueista – 18% väkiluvusta)**
3. **Kasvavat alueet (25% postinumeroalueista - 53% väkiluvusta?)**

Ei ole pelkästään taantuvia
(maaseutu) tai kasvavia (kaupunki)
alueita.

Ei välttämättä tarvetta erotella
kaupunkia ja maaseutua?

2. Kannattaako maaseutua tukea?

Yleinen kysymys on, että halutaanko alueiden kehittyvän tasapainoisesti?

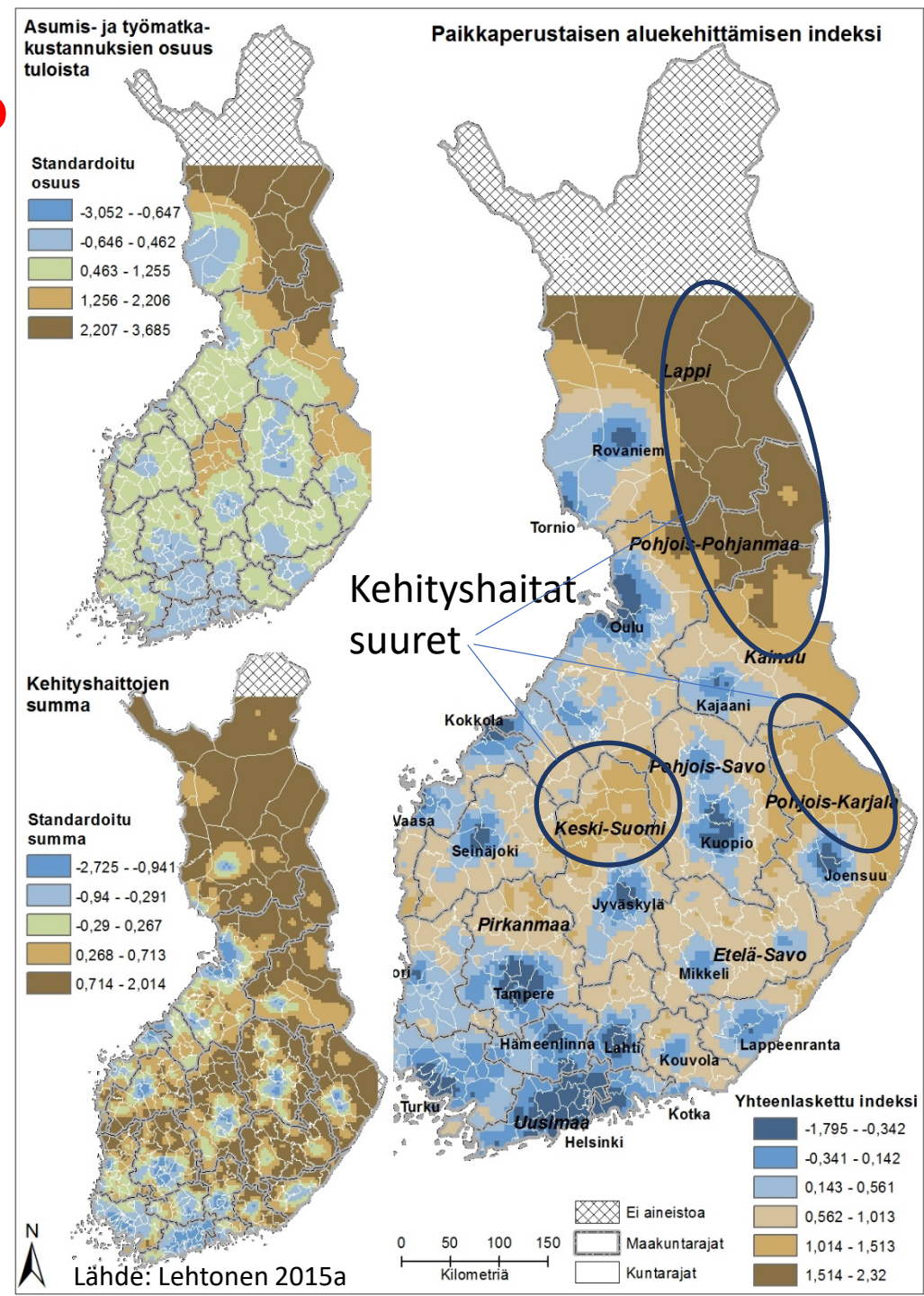
Paikkaperustaisen aluekehittämisen indeksin suuret arvot kuvaavat kehitykseltään haastavia alueita, joilla on ¹⁾**kasvua rajoittavia paikallistalouden reunaehtoja**, mutta jotka ovat ²⁾**sijaintinsa** vuoksi pelkästään riippuvaisia paikallisesta työpaikkakehityksestä, koska ne sijaitsevat kaukana kasvualueista.

Tästä syntyy kehitysparadoksi, jossa paikallisesta kehityksestä riippuvaisten kuntien menestymismahdollisuudet heikkenevät kehityshaittojen seurauksena.

Lisätietoa: Paikkaperustaisen aluekehittämisen indeksi
Askelia kohti erilaistavaa aluekehittämistä

OLLI LEHTONEN

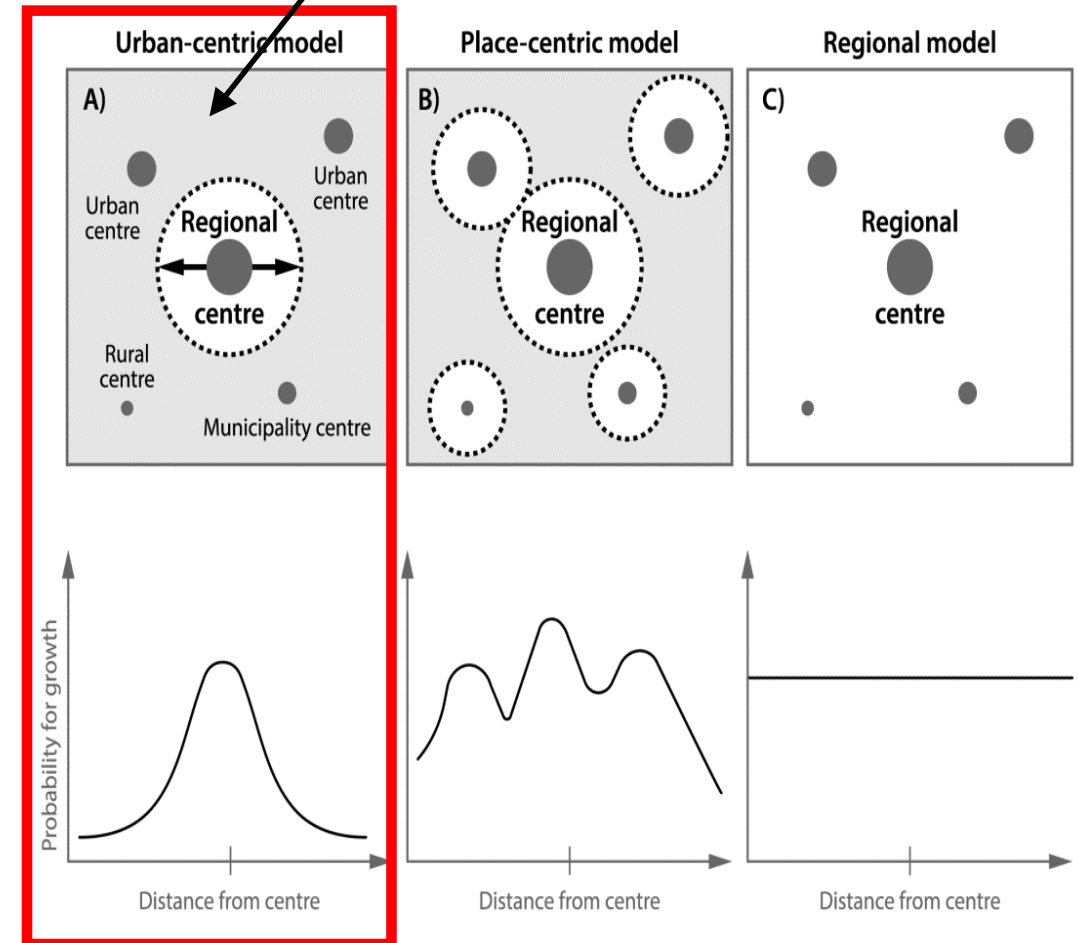
Artikkelissa kehitetään uutta paikkaperustaisen aluekehittämisen indeksia, joka mahdollistaa aikaisempaa tarkemman ja realistisemman ymmärryksen paikallistaloudessa työpaikkakehitystä säätelevistä tekijöistä. Indeksi rakentuu kasvualueiden työssäkäyntimahdollisuuden määrittämistä leviämisaikutuksista sekä alueiden työpaikkakehitystä säätelevistä kehityshaittoista.

Onko maaseudulle kohdennettu kehittämisrahoitus vaikuttavaa?

Toisin sanoen: kannattaako tukea yrityksiä, jotka sijaitsevat kasvualueiden ulkopuolella?

- Kyllä, käynnissä olevan tutkimuksen perusteella
  - Kaltaistetussa otoksessa Heckman korjatun regressiomallin perusteella kehittämisrahoitus **vaikutti myönteisesti työpaikkojen kehitykseen**
  - Erityisesti koulutus (111)- ja investointituki (312) olivat vaikuttavia
  - Tuessa kuitenkin epäsuhta: 68 % rahoituksesta investointitukea – vain 0,6 % koulutustukea, joka oli kuitenkin noin 30 kertaa vaikuttavampaa (alihyödynnetty)

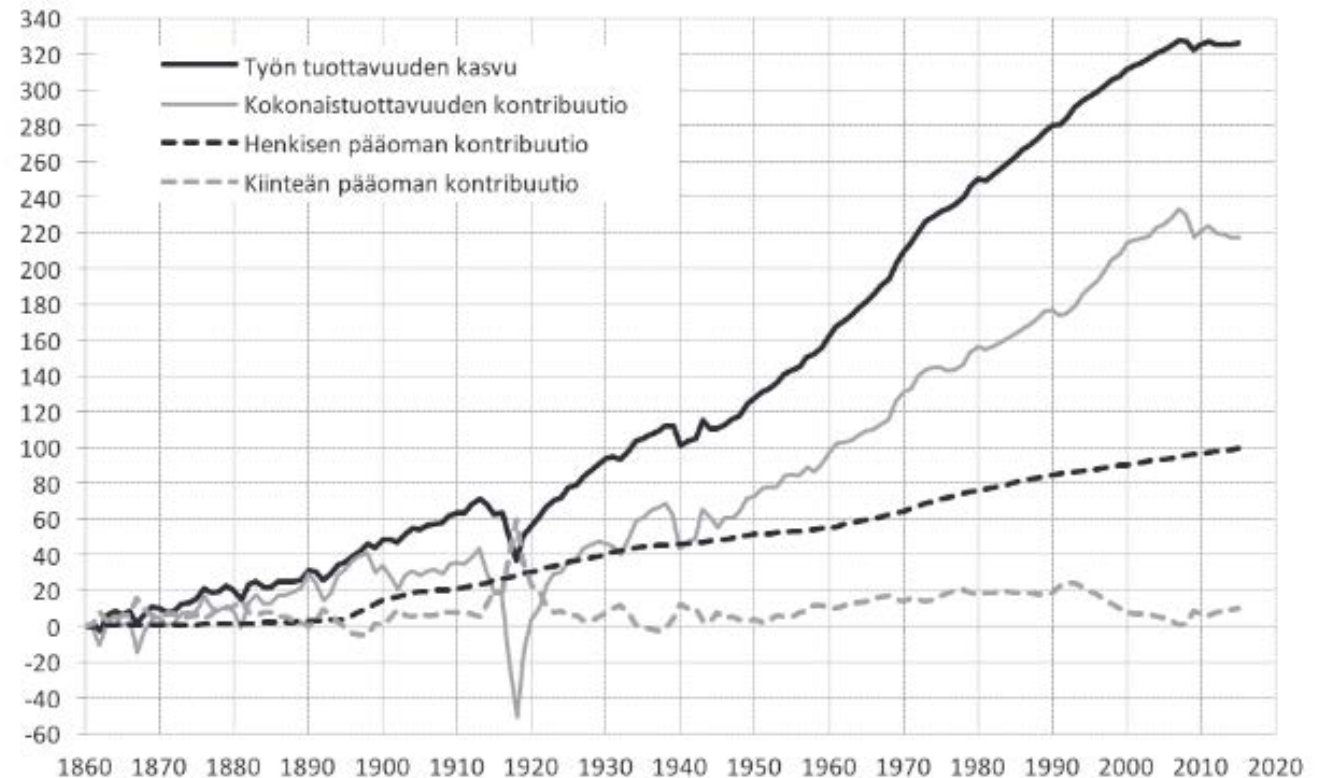

3. Voisiko jotakin korostaa enemmän?

*Kuvio 9. Työn tuottavuuden (bkt/työtunnit) kumulatiivinen kasvu ja osatekijöiden kontribuutiot
1860–2015
(logaritmisia prosentteja ja prosenttiyksiköitä)*

Ideat ja koulutus ovat tuottaneet yhdessä 95% Suomen talouskasvusta vuosina 1860-2015 – kiinteä pääoma on vastannut vain 5 % talouskasvua.

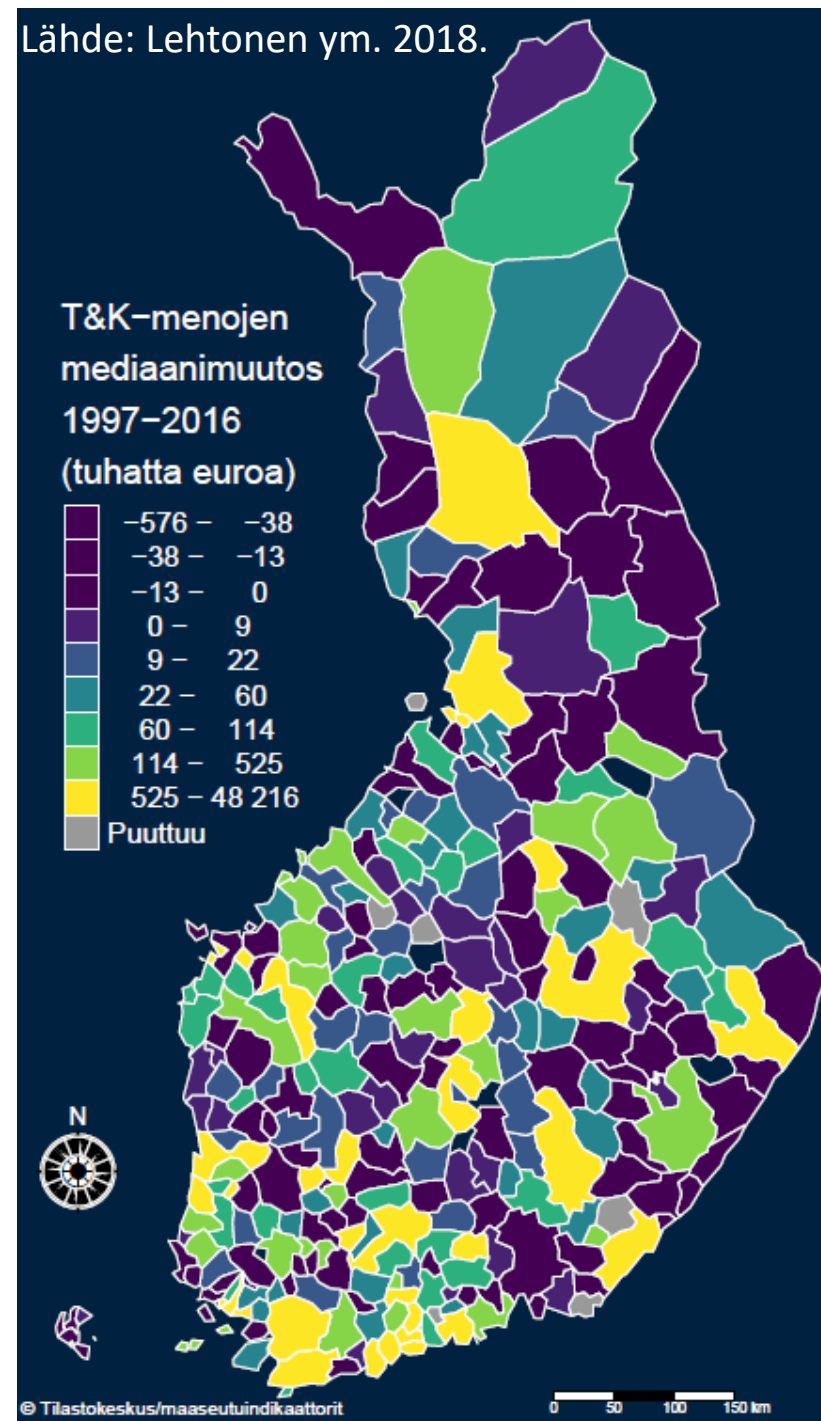
Lähde: Matti Pohjola (2017). Suomen talouskasvu ja sen lähteet 1860–2015. Kansantaloudellinen aikakauskirja 113, 266-292.

Tutkimus- ja kehittämismenot ovat Suomessa keskittyneet kaupunkeihin

Muuttuja	Kuntaryhmitys						
	Kaupunki-maiset kunnat		Taajaan asutut kunnat		Maaseutu-maiset kunnat		Koko maa
	Milj. €	%	Milj. €	%	Milj. €	%	Milj. €
t&k menot vuonna 2009	6531,9	96,2	140,7	2,1	114,1	1,7	6786,7
t&k menot vuonna 2015	5677,4	95,8	145,6	2,5	103,0	1,7	5926,0
Muutos 2009-2015	-855,5	-13,1	4,9	3,5	-11,1	-9,7	-861

Korostaa maaseudun kytkeytymistä osaamiskeskittymiin.

Lähde: Lehtonen ym. 2018.

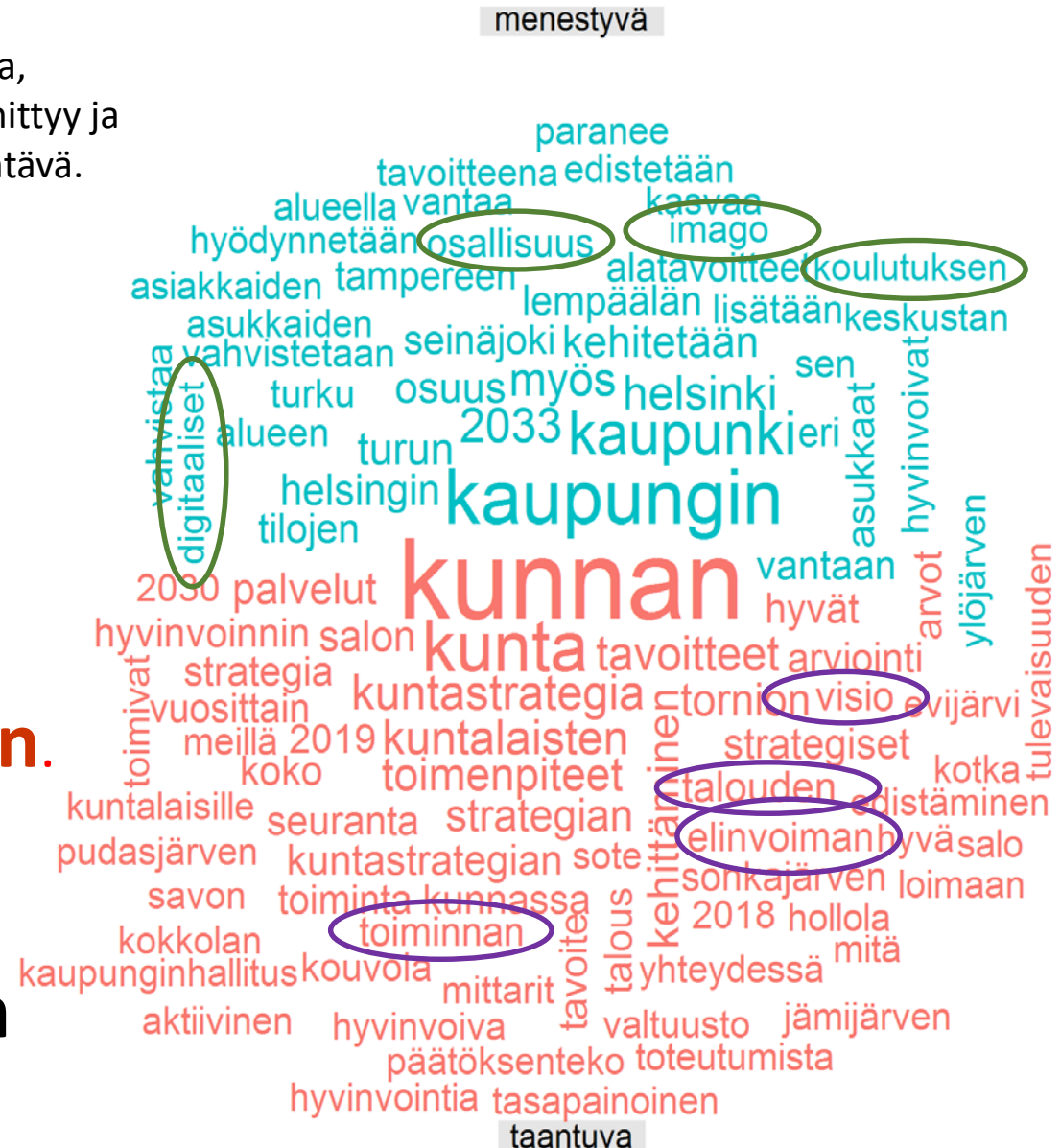
Vertailupilvi taantuvien ja menestyvien kuntien kuntastrategioista vuosilta 2012-2016

Kuntastrategialla tarkoitetaan kunnan pitkän tähtäimen suunnitelmaa, "punaista lankaa". Sen avulla määritellään, mihin suuntaan kunta kehittyy ja millaisia toimenpiteitä halutun tulevaisuuden saavuttamiseksi on tehtävä.

Menestyvissä kunnissa strategiat painottavat **koulutusta, osallisuutta, digitaalisuutta ja imago.**

Taantuvat kunnat keskittyvät **talouteen, toimintaan, elinvoimaan ja visioon.**

Missä taantuvien kuntien kytkeytyminen osaamiseen ja sen vahvistamiseen?

Lyhyesti – vastaukset kysymyksiin:

1. Ymmärretäänkö aluerakenteen kehitystä?

- Ehkä ei tarpeeksi paljon.

2. Kannattaako maaseutua tukea?

- Kyllä.

3. Voisiko jotakin korostaa enemmän?

- Kyllä, kytkeytymistä osaamiskeskukseen.

Pitkästi - tieto auttaa maaseutua menestymään

- Tietopohja maaseudun painoarvosta
  - Mikä on alueiden todellista käyttöä?
  - Ei pelkästään maaseutu- tai kaupunkipolitiikkaa
  - Ei pidä hirttäytyä kiinni kaupunki-maaseutu typologioihin
- Tietolähteisiin kytkeytyminen ja vuorovaikutus
  - Vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken (esim. Enon energiaosuuskunta)
  - Tarvitaan politiikkaa, joka edistää myös **kaupunki-maaseutu -vuorovaikutusta** ja sen synenergioiden hyödyntämistä.
- Tiedon hyödyntäminen maaseudun kehittämisessä
  - Paikallisen resurssitietoisuuden kasvattaminen, jotta kehittäminen tehokasta
  - Kohti täsmällisempää kehittämisen kohdentamista (algoritmit ym.)

Olli Lehtonen

Erikoistutkija

Tutkinto

Filosofian tohtori, FT: Talousmaantieteen
dosentti

Sähköposti

olli.lehtonen@luke.fi

Puhelin

0295326024

Osoite

Latokartanonkaari 9, 00790 HELSINKI

Kiitos!

Kirjallisuus

- Adamiak, C, Pitkänen K. & Lehtonen O. (2017). Seasonal residence and counterurbanization: the role of second homes in population redistribution in Finland. *GeoJournal* 82(5): 1035–1050.
- Lehtonen, O. (2018). Julkaisematon tutkimusraportti.
- Lehtonen, O. (2015). Paikkaperustaisen aluekehittämisen indeksi. Askelia kohti erilaistavaa aluekehittämistä. *Yhteiskuntapolitiikka* 80(1): 19–45.
- Lehtonen, O. (2015). Space-time dependence in regional development: the geospatial approach to understanding the development processes in small-scale areas of Finland. *Dissertations in social sciences and business studies* No 105. University of Eastern Finland. Juvenes Print, Joensuu.
- Pohjola, M. (2017). Suomen talouskasvu ja sen lähteet 1860–2015. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 113, 266–292.